

Časopis projekta penn

VSEBINA:

stran 2	Uvodnik
stran 3	OPENN
stran 4	Ovire in potrebe žensk na dolgi in težavni poti do enakosti spolov v lokalni politiki
stran 7	Kako so zakonsko predpisani pozitivni ukrepi vplivali na večjo udeležbo žensk v lokalni politiki
stran 11	Ne gre za številke, ampak za večjo pravičnost in demokratičnost
stran 12	Zakonodajne spremembe so potrebne za bolj uravnoteženo odločanje v lokalni politiki
stran 14	Norveške »skrivnosti« uspeha – enakost spolov kot temelj demokratične družbe na vseh nivojih
stran 15	Mreža žensk in model mentorstva tudi v Sloveniji

Uvodnik

Pred lokalnimi volitvami 2014 smo na enem izmed dogodkov, ki jih je organiziralo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v okviru projekta financiranega iz Norveškega mehanizma) v pogovoru po opravljenih predstavitev slišali mnogo o tem, s kakšnimi težavami in omejitvami se srečujejo ženske po tem, ko so izvoljene za županje.

Kako so ženske, predvsem tiste /pa vendar ne samo one/, ki se na volitve odpravijo kot neodvisne kandidatke, po izvolitvi prepuščene same sebi, kako težki so prvi meseci, ko se pred njimi razgrne zapleten svet politike, lokalnih razmerij ter nalog, o katerih pred kandidacijo niso veliko vedele. Da bi za lažje vključevanje žensk v politiko na lokalni ravni in za povečanje njihove pripravljenosti nadaljevati svojo politično pot potrebovale široko podporno okolje.

Kjer bi ob nujni podpori, možnostih za izmenjavo izkušenj ter priložnosti za preverjanje sprejetih odločitev lahko pridobile tudi potrebno strokovno znanje in podporo na področjih, pomembnih za odločanje v lokalnih skupnostih.

Takratni pogovor, ki je razkril ključne težave, s katerimi se ženske srečujejo po izvolitvi, je bil temelj za odločitev, da se ob nalogah, ki jih Skupnost za občine že opravlja, resno loti tudi te – oblikovanja in organizacije podpore izvoljenim ženskam na lokalni ravni –

županjam, podžupanjam in svetnicam.

Projekt OPPEN, ki smo ga skupaj s partnerji pripravili in zanj uspešno kandidirali na finančna sredstva Norveškega mehanizma je bil zamišljen široko in sestavljen iz različnih plasti. Ob nalogah, ki si jih je za podporo in pomoč izvoljenim ženskam na lokalni ravni zamislila

Skupnost (preveriti dobre in uspešne izkušnje Norveškega združenja lokalnih in regionalnih oblasti in jih uveljaviti tudi v Sloveniji, vzpostavitev modela mentorstva, lokalne mreže svetnic in mreže županj, izgraditi medsebojno zaupanje in pripravljenost v mrežo vključenih žensk ...), so partnerji v projektu dodali še nove plasti in nova znanja in vedenja, pomembna za vključevanja žensk v lokalno politiko in ne samo vanjo.

Rezultati projekta, ki se v tem letu končuje, so večplastni in kažejo na že doseženo, ob tem pa razkrivajo tudi to, da področje enakosti spolov v zadnjih

letih ni eno izmed pomembnih prioritet družbenega in političnega življenja v državi in občinah. Da mnoge pridobitve veljajo za samoumevne ali pa, da je pogovor o nujnosti vključevanja žensk v prostore političnega odločanja nepotreben in odveč.

Toda v državi in občinah, v katerih od 216 županskih mest zaseda le 16 županj, je o tem še kako potrebno govoriti, na tem še kako delati. Ne zato, ker bi ženske želele moškimi prevzeti ali odvzeti njihova mesta, temveč zato, ker je prav, da pri odločanju ženske sodelujemo in skupaj, moški in ženske, oblikujemo prostore našega bivanja.

Jasmina Vidmar,
generalna sekretarka SOS

OPENN – Osvojiti politično enakost z novimi imeni O projektu, razlogih zanj in projektnih aktivnostih

Ženski preboj v politiko po navadi poteka na lokalni ravni, a večina županov in svetnikov v lokalnih skupnostih v Sloveniji je moških.

Lokalne strukture predstavljajo priložnost za ugotavljanje ovir in priložnosti za ženske, pa tudi za zmanjševanje stereotipnih predstav o ženskih in moških vlogah. Na lokalni ravni primanjkuje informacij in znanja o politikah enakosti spolov in o priložnostih, ki jih prinaša enakopravnejša zastopnost žensk in moških. Tudi na nacionalni ravni v Sloveniji ni nobene institucije, ki bi se ukvarjala s proučevanjem problematike (ne)enakosti spolov, širjenjem znanja in z ozaveščanjem, ali ki bi si eksplicitno prizadevala za vstopanje žensk v politiko.

V okviru projekta OPENN smo izvedli raziskave o strukturnih in osebnih ovirah, ki jih zaznavajo ženske same kakor tudi strankarski vratarji, o potrebah žensk za odločanje pri vstopanju v politiko, o stereotipih, vrednotah in potrebah pri strankarskih vratarjih; analizirali smo kandidatne liste, zakonodajo ter (norveške) dobre prakse, kar je služilo za pripravo predlogov zakonodajnih sprememb, ki bi lahko prispevale k večji vključenosti žensk v politiko.

Preko študijskega obiska na Norveškem in dveh obiskov predstavnic norveškega partnerja smo spoznavali dobre prakse nudenja strokovne podpore lokalnim skupnostim ter posameznicam na področju vključevanja načela enakosti spolov v lokalne procese odločanja ter na področju zakonodajnih mehanizmov; vzpostavili smo model mentorstva, podporne mreže in informacijske-podporne točke za izvoljene predstavnice/ke ter zainteresirane posameznice/kandidatke za sodelovanje v lokalnem političnem odločanju ter za podporo občinam pri vključevanju enakosti spolov v

lokalne politike; izvedli smo strokovna srečanja in izobraževanja z namenom senzibiliziranja ter ponudili modele ukrepov in dobrih praks za vključevanje žensk v politiko.

V času trajanja projekta smo redno komunicirali z javnostjo, organizirali tiskovne konference, javne dogodke, ustvarili in javno objavili bazo strokovnjakinj – potencialnih kandidatke za različne funkcije ter informativno karto o ženskah na političnih funkcijah v Sloveniji, napisali smo številne članke in kolumne.

S promocijo projektnih rezultatov, ki so podrobneje predstavljeni v nadaljevanju, smo poskušali zajeti širok spekter ciljnih skupin in jih ozavestiti o prednostih večje udeležbe žensk na mestih odločanja ter razbiti stereotipne predstave o ženskah na pomembnih političnih in drugih funkcijah.

Maja Ladič, Mirovni inštitut

Projekt OPENN izvajajo Mirovni inštitut, Filozofska fakulteta UL, Ženski lobi Slovenije, Skupnost občin Slovenije, Metina lista in Norveško združenje za lokalno in regionalno samoupravo, financirata pa ga:

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Ta dokument je nastal s finančno podporo Norveškega finančnega mehanizma. Za vsebino tega dokumenta je odgovorna izključno projektna skupina OPENN in zanj v nobenem primeru ne velja, da odraža stališča nosilca Programa norveškega finančnega mehanizma.

OVIRE IN POTREBE ŽENSK NA DOLGI IN TEŽAVNI POTI DO ENAKOSTI SPOLOV V LOKALNI POLITIKI

V dobrih stotih letih odkar so si ženske po svetu izborile politične pravice, se je v polju politike veliko stvari spremenilo v prid ženskam.

Bili smo priča predsednicam, ki so bile na čelu velikih evropskih sil in morda bo v bližnji prihodnosti prvič v zgodovini demokracije ženska vodila svetovno velesilo – ZDA. Kljub tem izjemnim dosežkom posameznic, pa so ženske kot družbena skupina v politiki globalno gledano še vedno močno pod-zastopani spoli.

Politika je polje, kjer se še vedno ohranja moška dominacija in s pomočjo katere se ohranja obstoječi spolni režim. Pri nas se je na zadnjih volitvah, leta 2014, zgodil preboj žensk v parlament, saj smo dobili 32 poslank, kar še vedno predstavlja le dobro tretjino (35,6%) vseh poslanskih mest, in 8 ministric, kar znaša 50 odstotkov ministrskih mest. Na podlagi tega bi bilo mogoče reči, da se ovire za vstop žensk v državno politiko vztrajno zmanjšujejo, a je zgodba nekoliko drugačna, ko pogledamo na lokalno raven.

Čprav imamo v 212 slovenskih občinah 32 odstotkov mestnih in občinskih svetnic pa imamo samo 16 županj, kar ne predstavlja niti 8 odstotkov vseh županskih mest. Prav tako imamo tri občine, kjer je svetnic več kot 50 odstotkov in hkrati kar deset občin, kjer v mestnem oziroma občinskem svetu ni niti ene svetnice (Metina lista, Meta dekleta, 2015).

Na podlagi navedenih dejstev je mogoče videti, da kljub mnogim sprejetim načelnim podporam, strategijam in politikam, ki so usmerjene na doseganje enakosti spolov, nismo dosegli enakosti na tem področju. Moški še vedno ostajajo nad-reprezentirani skoraj na vseh nivojih političnega odločanja, pri čemer se v slovenskem prostoru kot posebej kritičen kaže lokalni nivo.

Očitno je, da je politično polje na lokalni ravni še vedno močno zaprto za ženske.

Lahko bi rekli, da so različni zakonodajni in drugi mehanizmi (kvote in drugi podporni mehanizmi, strategije in politike za doseganje večje zastopanosti žensk v politiki) očitno, čeprav postopoma in počasi, pozitivno vplivali na zastopanost žensk na državnem nivoju, a tudi na lokalnem, in sicer v tistih občinah, kjer se voli po sorazmernem volilnem sistemu. Kot že rečeno pa ženske ostajajo izrazito pod-zastopane v občinskih svetih manjših občin in na županskih mestih. Legitimno se je torej vprašati, kje še vztrajajo ovire za vstopanje večjega števila žensk v tem delu lokalne politike.

Raziskav, ki bi tematizirale ovire in potrebe žensk v lokalni politiki - zlasti v slovenskem prostoru -, ni veliko. Večina raziskav je bilo izvedenih na državni ravni, ki pa se od lokalne pomembno razlikuje. Zaradi tega ugotovitev teh raziskav ni mogoče enostavno prenesti tudi na položaj žensk na lokalni ravni, kajti med državno in lokalno politiko se pojavljajo pomembne razlike. Te izhajajo iz različne strukturiranosti in organiziranosti obeh ravni, različnih zakonodaj in razlik v vsakdanjih lokalnih praksah ter posebnosti lokalnih okolij, ki so pomembne za razumevanje položaja žensk v njem. Poznavajoč omenjene problematike smo v okviru projekta OPENN - Osvojiti politično enakost z novimi imeni pripravile raziskavo, v kateri smo iskale prav te manjkajoče člene. Zanimalo nas je, s kakšnimi ovirami se srečujejo ženske, ki imajo interes za politiko in kandidirajo na lokalni ravni, pri čemer smo veliko pozornosti posvetile tudi njihovim potrebam, torej tistim potrebam, ki bi

ženskam na lokalni ravni omogočile boljši dostop do političnih položajev.

Za potrebe raziskave smo pripravile anketni vprašalnik, v katerega smo zajele ženske, ki so kadarkoli kandidirale na lokalnih volitvah (160 žensk). V vzorec smo zajele tiste, ki so bile izvoljene – te so bile v večini -, kot tudi tiste, ki niso bile izvoljene.

Skoraj polovica anketirank je prihajala iz manjših mest, več kot tretjina pa iz vaškega okolja, kar je ustrezalo našim potrebam raziskovanja nizke prisotnosti žensk v lokalni politiki. Največ izbranih kandidatk je bilo starih med 40 in 59 let, kar nekaj jih je bilo tudi mlajših (v starostni skupini med 30 in 39), najmanj pa takih, ki so bile stare do 30 in nad 70 let. Med anketirankami so prevladovala visoko izobražene ženske, saj je večina kandidatk imela univerzitetno izobrazbo, kar 36 odstotkov, veliko je bilo tistih, ki so imele končano visoko šolo in prav tako veliko takih z nazivom magistre znanosti oziroma specializantke.

Pri tem so prevladovala kandidatke z izobrazbo na področju družboslovja in humanistike, najmanj pa jih je bilo z izobrazbo iz tehničnih smeri. Naj še povemo, da je velika večina respondentk, ki so bile vključene v raziskavo, bila poročena z dvema otrokoma, kar je pomemben podatek, saj ravno družina in tradicionalna materinska vloga ženskam najpogosteje otežujeta politično delovanje. Glede na navedene demografske podatke naših anketirank, ki so podobni demografski sliki žensk v slovenski politiki, bi lahko trdili, da so dobljeni rezultati reprezentativni.

Povabilo in podpora visoke in/ali lokalne politike

Z željo temeljito raziskati ovire, a tudi potrebe, žensk v lokalni politiki, smo anketiranke spraševale: kakšnih spodbud in podpor (politične, družinske, prijateljske, profesionalne) so bile deležne kandidatke pred, med in po kampanji, kakšna je bila njihova pot do kandidature, zanimalo so nas tudi njihove konkretne ambicije za nadaljnje delovanje v politiki. Želele smo izvedeti tudi, kakšno vlogo je imela pri njihovi kandidaturi in morebitni izvolitvi stranka - v primeru, da so anketiranke bile članice stranke. Kar zadeva stranke in njihovo podporo, smo hotele ugotoviti, ali so bile kandidatke deležne, kakšnih specifičnih izobraževanj za delo v politiki, spraševale smo, kako je bila financirana njihova kampanja in ali jim je bila nudena kakšna oblika mentorstva oziroma, ali so imele kakšne vzornice v politiki. Ob tem, ko smo hotele ugotoviti kakšne so ovire za delovanje žensk v lokalni politiki in, kaj so njihove potrebe, smo ugotavljale tudi širše razloge za nizko prisotnost žensk v lokalni politiki.

Na sledi prejšnjih raziskav med političarkami v Sloveniji (Antič Gaber, Selišnik 2015) nas je zanimalo, tudi ali ženske, ki se vključujejo v lokalno politiko, vanjo vstopajo po povabilu tistih, ki v njej že delujejo. Med našimi anketirankami se je ta vzorec potrdi, kajti večina med njimi, ki so o vstopu v lokalno politiko sicer razmišljale (Lawless, 2011; Norris in Lovenduski, 1995; Matland in Montgomery, 2003, 2003a), se je za kandidaturo odločila šele po povabilu, ki je prišlo iz »visoke politike«. Anketiranke so tudi povedale, da so spodbude največkrat dobile s strani posameznikov iz političnih krogov in ljudi iz lokalnega okolja. Pri tem je bilo zanimivo, lahko

Konkretni politični cilji

Ugotovile smo tudi, da so bile politične ambicije žensk tesno povezane z njihovo težnjo po konkretnih spremembah v lokalnem okolju in ne z neko splošno težnjo po delovanju v politiki. Svetnice in kandidatke so namreč v večini povedale, da pri svojem vstopu v politiko niso merile na dolgoročno delovanje v politiki. O tem priča tudi dejstvo, da sta dobri dve tretjini izvoljenih kandidatk kandidirali le enkrat, prav tako velika večina neizvoljenih kandidatk kandidature ni nameravala ponoviti. Na drugi strani smo anketiranke, ki so povedale, da bodo ponovno kandidirale, vprašale tudi za katere politične funkcije so želejo potegovati. Tukaj so tako izvoljene kot neizvoljene kandidatke imele visoke ambicije, vendar je težnja po višjih političnih položajih bila bolj izražena pri neizvoljenih kandidatkah. Večina vseh kandidatk je merila na položaj mestne svetnice, medtem ko je bila med neizvoljenimi kandidatkami na primer kar četrtnina takih, ki so se nameravale potegovati za položaj županje. Med izvoljenimi kandidatkami je bilo takih le pet odstotkov. Iz tega lahko sklepamo, da imajo ženske še posebej omejen dostop do višjih političnih položajev. Eden od ciljev naše raziskave je bil tudi razumeti vlogo strank pri kandidaturi in izvolitvi žensk.

Anketiranke so namreč na kandidatnih listah najpogosteje nastopile kot članice strank. Te so povedale, da se ženske raje odločajo kandidirati pod okriljem strank, saj te v prvi vrsti predstavljajo podporo, tako v znanju, kot v političnih izkušnjah, a ne nazadnje tudi finančno. V raziskavi se je pokazalo tudi, da so ženske bile v stranko najpogosteje povabljeni s strani visokega funkcionarja v stranki, pri čemer je bil kar štiridesetodstoten delež

bi rekli tudi zgovorno, da so na drugi strani kandidatke bile deležne najmanj podpore s strani poklicnih kolegov in kolegic. Prav tako so pogosto izjavile, da so dobile manj podpore od svojih družinskih članov in partnerja oziroma partnerice. Tukaj se nam torej pokaže, da ženskam, ki se odločajo za politično kariero, družina pogosto predstavlja oviro oziroma zadržek pri odločitvi za politično delovanje. Ta spodbuda pa je za ženske, ki se odločajo za vstop v politiko izjemnega pomena, saj je skoraj polovica anketirank povedala, da so imele pomisleke, preden so sprejele vabilo h kandidaturi. Ko smo v nadaljevanju kandidatke vprašale, kakšno podporo so dobile pri pripravah na volitve, so bili rezultati skoraj povsem drugačni. Izkazalo se je, da so ženske, ki so že naredile korak v politično kariero, dobile največ podpore prav s strani družinskih članov, partnerja oziroma partnerice in prijateljev ter prijateljic.

Na tej točki je ključno izpostaviti razliko med kandidatkami, ki so bile izvoljene in tistimi, ki niso bile izvoljene. Slabi dve tretjini tistih, ki so bile izvoljene, sta poročali, da so bile s podporo lokalne skupnosti bodisi zelo zadovoljne bodisi zadovoljne, medtem ko je le slaba tretjina neizvoljenih kandidatk bila zadovoljna s podporo lokalne skupnosti. To nam priča, da je za izvolitev kandidatke podpora lokalnega okolja ključnega pomena. Poleg podpore lokalnega okolja se je tudi podpora stranke izkazala za zelo pomembno. Skoraj tretjina neizvoljenih kandidatk je poročala, da s podporo stranke niso bile zadovoljne, medtem ko je bil med izvoljenimi kandidatkami ta odstotek zanemarljiv.

V raziskavi nas je zanimalo tudi, kaj je bilo tisto, kar je po mnenju izvoljenih svetnic najbolj pomembno vplivalo na njihovo izvolitev. Kot najpomembnejše se je izkazalo njihovo poznavanje problematike lokalnega okolja, kar se ujema tudi z ugotovitvami iz naše druge raziskave o političnih vratarjih, kjer se pokaže, da ti, še posebej v manjših občinah, najpogosteje izpostavljajo, da ženske za politiko najpogosteje izbirajo na podlagi njihove strokovne usposobljenosti za konkretne problematike nekega lokalnega okolja. Naslednja pomembna dejavnika za izvolitev kandidatke sta pričakovano bila postavitev na izvoljivo mesto na kandidatni listi in prepoznavnost stranke ali liste iz katere prihajajo. Kot zelo pomemben dejavnik, ki po mnenju svetnic vpliva na njihovo izvolitev, je tudi preferenčni glas, torej možnost, kateri volivka_ec ne izbira le med političnimi opcijami, ampak tudi med konkretnimi kandidatkami_t_i. Ta sistem je pri nas uveljavljen pri volitvah v občinski svete, kjer se voli po sorazmernem volilnem sistemu.

Če strnemo, kako poteka pot žensk v lokalno politiko, jo lahko orišemo takole: praviloma gre za ženske, ki so se sicer prepoznale kot potencialne kandidatke za lokalno politiko, saj spremljajo in poznajo politično dogajanje ter splošne in povsem konkretne probleme, ki se tam pojavljajo. Vendar so, kot smo videli, pri konkretni odločitvi za samo kandidaturo potrebovale zunanjo spodbudo, in sicer predvsem ljudi iz lokalnega okolja, pa tudi političnih in strankarskih vrhov. V nadaljevanju so se te spodbude pokazale kot ključne za njihovo izvolitev.

da ženske v strankah nimajo dovolj moči, da bi lahko same vabile članice h kandidaturi, kar pomeni, da večina povabil iz strank pride s strani moških predstavnikov ali članov stranke. To predstavlja pomemben problem, saj so številne raziskave pokazale, da je vloga ženskih političnih elit zelo pomembna pri izbiri in podpori političnim kandidatkam. (Niven 1998; Tremblay in Pelletier 2001; Kunovich in Paxton 2005)

Več vzornic in mentoric

Zanimalo nas je tudi kaj menijo o ukrepih, ki bi lahko pripomogli k večji zastopanosti žensk v (lokalni) politiki.

Dobili smo pričakovan večinski odgovor, da bi k temu najbrž pomembno prispevalo večje število žensk na pozicijah moči, četrtnina pa je izpostavila, da bi bilo potrebno organizirati več dogodkov namenjenim mladim ženskam s političnimi ambicijami, pa tudi širše. Poleg tega je skoraj polovica anketirank predlagala, da bi bilo potrebno politiko organizirati tako, da bi bila bolj družini prijazna – govorimo o organiziranem varstvu otrok, o vnaprej načrtovanih urnikih sej, potrebnih bi bilo tudi manj nočnih in pozno popoldanskih sestankov.

Anketiranke so dodale tudi problem prenizke podpore strankarskih kolegov ženskam v politiki. Hkrati so opozorile, da v političnih strankah niso bile deležne nikakršnega, torej niti formalnega niti neformalnega mentorstva, pri čemer bi lahko bile ženske z izkušnjami in znanjem v pomoč tistim na začetku

politične kariere. Tudi na področju organizacije in izvedbe političnih kampanj bi po mnenju političark stranke lahko naredile več.

Anketiranke so v največji meri izrazile potrebo po dobri profesionalni in zaupanja vredni strokovni in operativni ekipi. Veliko jih je tudi izpostavilo potrebo po ustreznem in zadostnem financiranju kampanje. Ker imajo ženske iz že predstavljenih razlogov manj izkušenj z delom v politiki in jim zato manjka določenih veščin in kompetenc, ki so potrebne za uspešno kampanjo, so kandidatke v veliki meri menile, da bi potrebovale izobraževanja in usposabljanja v javnem nastopanju, veščine, ki bi jim pomagale pri delu z volilnim telesom in veščine za organizacijo političnih dogodkov.

Spraševali smo se tudi, ali so ženske deležne zadostne pomoči za delo v politiki s strani kolegov in političnih funkcionarjev.

Pri tem se je izkazalo, da večina ni dobila

pričakovane pomoči ne od političnih funkcionarjev, ne od drugih izkušenih posameznikov_ic iz strank.

Okrog štirideset odstotkov vprašanih pa je vendarle izjavilo, da so bile deležne ustrezne pomoči, pri čemer so jim bili najbolj v pomoč politični funkcionarji in izkušeni člani strank. Nekoliko manj podpore je prišlo s strani funkcionark in izkušenih članic, kar je sicer lahko posledica same manjše prisotnosti žensk v politiki, morda pa je tudi odsev pomembnega feminističnega problema, in sicer nizke solidarnosti med ženskami.

Iz povedanega je razvidno, da stranke igrajo pomembno vlogo pri spodbujanju oziroma oviranju žensk pri vstopu v politiko. Kaže, da bi določene spremembe v delovanju strank in konkretne spremembe v delovanju politike, lahko pomembno prispevale k zelenemu večjemu deležu žensk v politiki.

Ženskam nenaklonjeno lokalno okolje

Potem ko smo v raziskavi pokazale, da ženske, ki se odločajo za vstop v politiko, naletijo tako na ovire s strani njihovega ožjega kroga ljudi, kot tudi iz političnega polja, ki jim ne nudi zadostne opore, in se srečujejo z omejitvami na ravni same organizacije politike, nas je zanimalo, ali obstajajo še katere druge, morda nekoliko manj vidne oziroma neformalne ovire, ki ženskam preprečujejo aktivno in številčnejše politično udejstvovanje.

Kot eden največjih problemov se pokaže pomanjkanje volilne podpore ženskam v lokalnem okolju, sploh v primeru manjših občin in mest, saj so neizvoljene kandidatke na vprašanje, kaj je po njihovem mnenju najbolj pripomoglo k njihovi ne-izvolitvi, odgovorile, da je bilo to ženskam nenaklonjeno lokalno okolje. Takoj za tem je sledil odgovor, da je njihova neizvolitev bila posledica postavitve na ne-izvoljivo mesto na kandidatni listi. Pri

tem je razvidno, da svoj delež prispeva tudi notranja »klima« v strankah in delovanje strankarskih vratarjev, kar se kaže v postavitvi žensk na težje izvoljiva kandidatna mesta, kakor tudi v manjši podpori kandidatkam v volilni kampanji. Vse to pa se napaja v splošni družbeni klimi in politični kulturi, ki je utemeljena na predstavah o »pravih moških« in »pravih ženskah«, o politiki kot moškem polju delovanja in zasebnem življenju, za katerega naj v prvi vrsti poskrbijo ženske.

Da je politika prvenstveno polje, v katerem ni prostora za ženske, priča tudi, da ženske kot pomembno oviro za svoje delovanje v politiki najpogosteje navajajo težave pri usklajevanju političnega in družinskega življenja, saj, kot vemo, v naši (patriarhalni) družbi ženska še vedno ostaja primarni skrbnik otrok, a tudi družine in gospodinjstva nasploh (Kanjuo-Mrčela, Podreka, Šori

2014; Humer in Šori 2015). Kot smo že povedale, pa je politika organizirana tako, da ženskam otežuje usklajevanje teh dveh obveznosti. Ženske kot oviro izpostavljajo tudi pomanjkanje znanja in izkušenj, kar bi se dalo, kot smo že omenili, urediti z organiziranimi izobraževanji in sistemom mentorstva.

Tretji pomemben zadržek političark kaže, da ženske pri premišljevanju o vstopu v politiko najprej pomislijo na družino, in sicer se sprašujejo, kako bo to vplivalo na njihovo družinsko življenje. Ob tem jih pomembno obremenjuje tudi izpostavljenost njihovih otrok javnosti. Iz tega je mogoče sklepati, da je percepcija ženske kot matere oz. skrbnice doma v našem okolju še vedno močno zasidrana, pri čemer se kaže, da je delitev družinskih vlog v veliki meri še vedno tradicionalna.

Kvoto povišati na 50-50

Na koncu je potrebno izpostaviti tudi, da spolne kvote ostajajo ključni, a še vedno nezadosten, mehanizem za doseganje enakosti spolov v politiki. Pri tem so kar tri četrtine anketirank menile, da so kvote potreben in pomemben mehanizem na kandidatnih listah, poleg tega je skoraj polovica političark menila, da zakonodajna rešitev 60/40 ni ustrežna, pri čemer so si v večini želele, da bi imeli pariteto 50/50. Na osnovi anketnega vprašalnika in analiziranih odgovorov žensk, ki so kadarkoli kandidirale na lokalnih volitvah smo prišle do pomembnih ugotovitev. Predstavljeni dejavniki tako osvetljujejo na eni strani pomembne ovire, ki ženskam otežujejo vstopanje v polje lokalne politike, na drugi strani pa izpostavljajo tudi potrebe, ki bi ženskam morebiti olajšale

vstop v politiko in tako omogočile njihovo višjo zastopanost na lokalnem nivoju. Prav zaradi tega je pomembno, da nadaljnje podpirne mehanizme, strategije in zakonodajo, mislimo v luči z zgornjih ugotovitev in tako skušamo zagotoviti večjo participacijo žensk tudi v lokalni politiki.

Pripravila: Mirna Berberović
Raziskovalke pri projektu:
prof. dr. Milica Antić Gaber, dr. Jasna Podreka, Maja Tašner in Mirna Berberović

Za pomoč pri statistični analizi podatkov se zahvaljujemo Draganu Nikčeviću

KAKO SO ZAKONSKO PREDPISANI POZITIVNI UKREPI VPLIVALI NA VEČJO UDELEŽBO ŽENSK V LOKALNI POLITIKI

V okviru projekta OPENN »Osvojiti politično enakost z novimi imeni« smo v Ženskem lobiju Slovenije naredile analitične primerjave med ravnaji, postopki in rezultati zadnjih štirih lokalnih volitev z vidika politične participacije žensk, od leta 2002 do 2014. Vprašanje, na katerega smo iskale odgovor, je bilo: ali, koliko in v katerih primerih so ukrepi za zagotavljanje uravnotežene zastopanosti obeh spolov na lokalni ravni dejansko prispevali k večji udeležbi podreprezentiranega spola, torej žensk.

Uporabljene so bile analize volilnih izidov z vidika žensk za volitve v letih 2002, 2006 in 2010, posebne analize volilnih rezultatov kandidat v mestnih občinah in v občinah, ki so v posameznem mandatu ostale brez občinskih svetnic in pripravile analizo za volitve 2014.

V analizo so bile vključene vse občine, ki so razvrščene v tri glavne skupine glede na velikost in tip volilnega sistema: občine s proporcionalnim volilnim sistemom, posebej mestne občine in občine z večinskim volilnim sistemom. Predlagatelji so bili razvrščeni v tri skupine; politične stranke, ki so v preteklih štirih mandatih vsaj enkrat zasedle mandate v državnem zboru, druge stranke in skupine volivk in volivcev. Zanimalo nas je, ali se izvolitvene možnosti žensk razlikujejo glede na volilni sistem, v katerih potekajo volitve, na tipe posameznih občin, listah, na katerih kandidirajo in regijah.

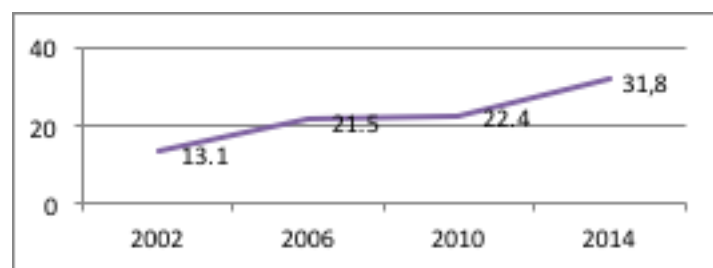
Zakonodajni okvir in izidi lokalnih volitev V Sloveniji je danes 212 občin (leta 2002

jih je bilo 193), ki se zelo razlikujejo po velikosti in številu prebivalcev. Med njimi je 11 mestnih občin, po številu občank in občanov tudi največjih in z nekoliko razširjenimi zakonskimi pristojnostmi. Zaradi take raznolikosti je zakon določil dva sistema za volitve občinskih svetov. V občinah, kateri občinski sveti štejejo najmanj 7 in največ 11 članic in članov le – te volijo po večinskem volilnem sistemu. Teh občin je 64. Zakon je predvidel, da se za volitve posameznih mandatov občine razdelijo v volilne enote in sicer tako, da se v posamezni enoti praviloma voli po en mandat ali največ trije. Območje najmanjših občin s 7-članskimi občinskimi sveti lahko v celoti predstavlja eno volilno enoto in takšnih občin je 16. V 148-ih občinah, vključno z 11 mestnimi se občinski sveti volijo po proporcionalnem volilnem sistemu. V tem volilnem sistemu so občine lahko razdeljene v volilne enote tako, da je območje celotne občine ena volilna enota, ali jih je več, vendar je pet minimalno število mandatov, ki se volijo

v posamezni volilni enoti. V občinah z večinskim volilnim sistemom volivke in volivci glasujejo za posameznega kandidata ali kandidatko, v občinah s proporcionalnim volilnim sistemom pa za listo kandidatov, pri čemer lahko posamezni kandidatki ali kandidatu z liste za katero so glasovali oddajo prednostni (preferenčni) glas, ki ni obvezen in nima absolutnega vpliva na izvolitev. Dopolnjen zakon je v 70.a členu določil, da mora predlagatelj kandidat in kandidatov oziroma kandidatne liste na le – te uvrstiti najmanj 40% enega spola in da morajo biti v zgornji polovici liste kandidatke in kandidati razvrščeni izmenično. Za večinski volilni sistem je ta določba brezpredmetna. V tem primeru je zakonodajalec predpisal, da mora predlagatelj med tremi kandidatkami ali kandidati, ki se volijo v eni volilni enoti zagotoviti, da bo eden drugega spola. V vseh drugih primerih, ko se voli praviloma eden ali največ dva mandata, zakon ne določa nobenega ukrepa za bolj uravnoteženo kandidiranje obeh spolov.

Na prvih treh volitvah v sedanjem sistemu lokalne samouprave se je delež občinskih svetnic gibal med dobrimi 10 in 13%. Ti konstantno nizki deleži izvoljenih občinskih svetnic so se spremenili šele po sprejetju pozitivnih ukrepov torej uvedbe spolne kvote leta 2005.

Graf 1: Delež izvoljenih svetnic v občinskih svetih v letih 2002, 2006, 2010, 2014

Vir: SURS

Podatki kažejo, da je uvedba kvote za posamezni spol na kandidatnih listah, četudi le 20% in ohlapno razvrščanje kandidat in kandidatov na zgornji polovici kandidatnih list, vplivala na povečanje deleža izvoljenih občinskih svetnic za 8,1 odstotno točko. Delež žensk je prvič v povprečju presegel 1/5 vseh občinskih svetnic in svetnikov. Na naslednjih volitvah 2010, ko se je kvota povečala z 20 na 30% je povprečni delež občinskih svetnic porasel zgolj za 0,9 odstotne točke. To kaže, da samo povišanje minimalne kvote brez uravnoteženega razvrščanja spolov na kandidatnih listah ne prispeva k sorazmernemu povišanju deleža občinskih svetnic. Na lokalnih volitvah namreč beležimo veliko razpršenost glasov

volivk in volivcev, saj se za mesta v občinskih svetih poleg političnih strank poteguje od volitev do volitev večje število kandidatnih list oziroma kandidat in kandidatov skupin volivk in volivcev. Ta razpršenost povzroča, da le redko katera strankarska ali nestrankska lista doseže več svetniških sedežev. Pri mnogih je bil na preteklih volitvah izvoljen eden ali največ dva svetnika oziroma svetnici.

Šele na tretjih volitvah leta 2014, ko je veljala 40% kvota in enakomerno razvrščanje spolov na zgornji polovici kandidatne liste, je bilo izvoljenih za skoraj 10 odstotnih točk več občinskih svetnic.

Tabela 1:

Delež kandidat in delež izvoljenih svetnic po lokalnih volitvah 2002, 2006, 2010, 2014 – vse občine

	2002	2006	2010	2014
kandidatke	21,2	32,8	38,11	44,7
svetnice	13,1	21,5	22,4	31,8

Vir: SURS, www.volitve.gov.si

Izvolitvene možnosti žensk v večinskem volilnem sistemu

V večinskem volilnem sistemu zakonski ukrepi za zagotavljanje uravnotežene zastopanosti žensk nimajo neposrednega vpliva. Predvidena je zgolj obveza predlagateljev, da mora predlagati vsaj enega kandidata ali kandidatko, če v eni volilni enoti kandidirajo trije kandidati oz. kandidatke. Če le-ti predlagajo zgolj enega ali dva kandidata, obveze predlagati kandidatke ni.

Leto 2014 je bilo leto treh različnih volitev in upoštevanje predpisanih zakonskih ukrepov za zagotavljanje enakosti spolov, ustanovljenih je bilo več novih političnih strank in pojavile so se zahteve po novih obrazih v politiki. Delež izvoljenih občinskih svetnic se je tudi v teh občinah dvignil, vendar je še vedno za 10 odstotnih točk nižji od povprečja, 7 občin je brez občinske svetnice, v 21 občinah pa je bila izvoljena le po 1 svetnica.

Delež kandidat na lokalnih volitvah 2014 je bil v teh občinah 31%, ta delež ne dosega predpisane kvote in je nižji kot delež kandidat v 148 občinah s proporcionalnim volilnim sistemom (45%).

Tabela 2: Delež kandidat in izvoljenih svetnic v občinah z večinskim volilnim sistemom

	2002	2006	2010	2014
kandidatke	12,4%	28,2%	31,2%	31,1%
svetnice	10%	14,7%	15,95%	20,8%

Vir: SURS, UEM, www.volitve.gov.si, OVK

Se je pa od leta 2002 zvišal delež občin z večinskim volilnim sistemom, kjer je bilo izvoljenih več kot 30% žensk, od 2% leta 2002 na slabih 30% leta 2014.

Vpliv spolnih kvot na izvolitev žensk v proporcionalnem volilnem sistemu

Na bistveno povečanje deleža izvoljenih občinskih svetnic je vplivala 40% spolna kvota in izmenično razvrščanje po spolu v zgornji polovici kandidatnih list. Na listah vseh predlagateljev jih je bilo leta 2014 slabih 45%. V predpisanih zakonskih pogojih so razlike med predlagatelji, posameznimi strankami oz. listami postale nepomembne, od 44,2% (SDS) do 46,5% (SMC). Pri vseh predlagateljih pa je v posameznih občinah zaslediti vedno več primerov,

ko sta spola na kandidatni listi uravnotežena in znašajo deleži žensk 50% (166 krat) ali več (58 krat). Povprečni delež izvoljenih svetnic znaša 33%, v mestnih občinah 40% in se je v letih izenačil s predpisano spolno kvoto. Hkrati s tem se je tudi povečalo število občin z več kot 30% izvoljenih svetnic. Če je bil delež teh občin še leta 2002 le slabe 3%, pa je narasel v letu 2015 na 64%. Tako je bilo v slabih 2/3 občin v proporcionalnem volilnem sistemu

izvoljenih več kot 30% žensk, je bilo teh občin v večinskem volilnem sistemu le slaba tretjina.

V mestnih občinah znaša najnižji delež žensk 25% (Slovenj Gradec) in najvišji 50% v Kopru. Od mestnih občin se v 8 izvajajo volitve v 1 volilni enoti, v 3 občinah pa v 3 volilnih enotah. In v slednjih so dosegle ženske najnižje volilne rezultate, v Slovenj Gradcu 25%, v Murski Soboti 32% in v Celju 33%.

Izvolitvene možnosti glede na število in velikost volilnih enot

Že analiza volitev v občinah s proporcionalnim volilnim sistemom brez izvoljene občinske svetnice 2010 je pokazala, da so izvolitvene možnosti žensk v občinah s proporcionalnim volilnim sistemom najnižje na kandidatnih listah v enotah, kjer se voli 5 mandatov. V teh občinah so pogoji

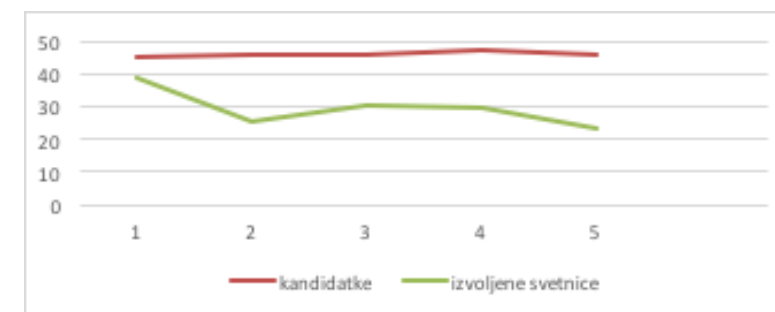
za izvolitev izenačeni s pogoji za volitve v večinskem volilnem sistemu. Leto 2014 je pokazalo, da se deleži kandidat glede na predlagatelje komaj kaj razlikujejo, tudi glede na število in velikost volilnih enot so zelo izenačeni, tudi razlike med mestnimi in drugimi občinami s proporcionalnim

volilnim sistemom so se zabrisale. K temu je prispevalo dejstvo, da so morali predlagatelji zagotoviti na vsaki posamični kandidatni listi v vsaki volilni enoti kvoto 40%.

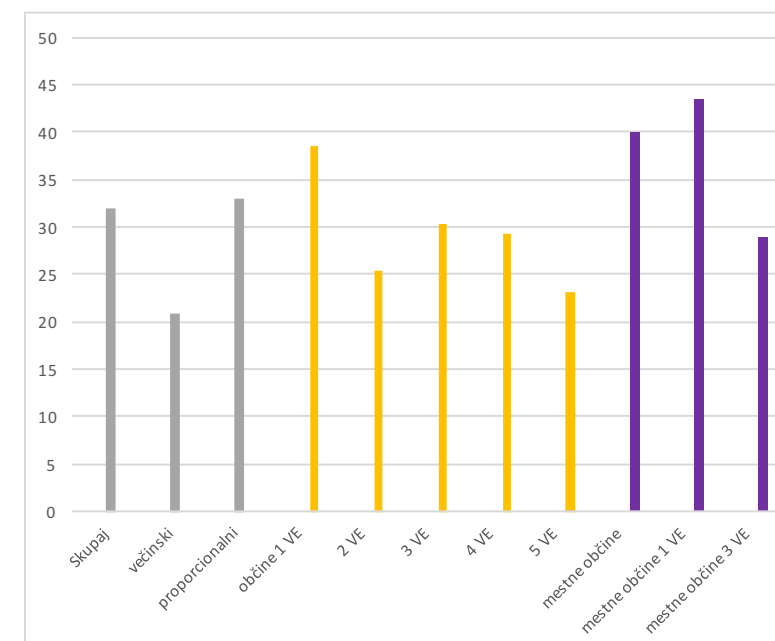
Povsem drugačni pa so volilni izidi izvoljenih občinskih svetnic.

Graf 2:

Delež kandidat in izvoljenih svetnic po občinah glede na število volilnih enot, 2014

Ti rezultati so v celoti potrdili tezo, da je delež izvoljenih žensk odvisen od velikosti volilne enote. Najvišji delež izvoljenih žensk je bil dosežen v občinah z 1 volilno enoto in najnižji v občinah s 5 volilnimi enotami, še zlasti ko gre za volilne enote z minimalnim številom mandatov (5). Tako se je delež izvoljenih svetnic v občinah s proporcionalnim volilnim sistemom s 5 volilnimi enotami (23,6%) približal najnižjemu deležu izvoljenih občinskih svetnic (20,8%) v občinah z večinskim volilnim sistemom.

Graf 3:

Delež izvoljenih občinskih svetnic po tipih občin, volitve 2014

Ugotovljeno je bilo, da se v občinah z večjim številom volilnih enot, kjer lahko najmanjše volilne enote štejejo le 5 mandatov, pojavljajo učinki večinskega volilnega sistema.

Izvoljivost po regijah

Uporabljene so bile statistične regije (SURs). Zanimalo nas je, ali kulturne, ekonomske, socialne in druge razlike vplivajo na večjo ali manjšo naklonjenost ženskam, tako političnih subjektov kot volivk in volivcev.

Razlike med obnašanjem političnih

strank so se zmanjševale od volitev do volitev; največje so bile pred uvedbo pozitivnih ukrepov. Bolj kot sama višina spolne kvote je vplivalo razvrščanje na kandidatnih listah v občinah s proporcionalnim volilnim sistemom. Razlike med regijami so se tako

zabrisale. Zanimalo nas je, iz katerih regij je 10 občin brez občinske svetnice in 23 občin le z 1 občinsko svetnico ter občine z največ izvoljenimi občinskimi svetnicami, z več kot 40% izvoljenih (9 občin z večinskimi volilnim sistemom in 41 s proporcionalnim).

Tabela 3:

Občine z najmanj in največ izvoljenimi občinskimi svetnicami po regijah, volitve 2014

regija	občine brez svetnice	občine z eno svetnico	občine z več kot 40 % svetnic
Gorenjska		2	9
Goriška			1
Jugovzhodna		3	5
Koroška	1	1	1
Primorsko-notranjska			
Obalno-kraška		1	2
Osrednjeslovenska		1	12
Podravska	4	6	13
Pomurska	4	5	3
Savinjska	1	4	7
Posavska			
Zasavska			4
Skupaj	10	23	56

Največje število občin z več kot 40% občinskih svetnic je v Podravske regiji, 13, a je v tej hkrati tudi 10 občin, ki imajo le 1 (6 občin) ali nič svetnic (4). Najvišje število občin z več kot 40% je v Osrednjeslovenski regiji in sicer 12, hkrati pa je le 1 občina z 1 svetnico in nobena brez svetnice.

Sedem občin je na preteklih volitvah doseglo pariteto med spoloma; ena mestna (Koper), pet s proporcionalnim volilnim sistemom (Žirovnica, Ivančna gorica, Majšperk, Radeče, Zreče) in ena z večinskim volilnim sistemom (Vransko).

Od desetih občin brez občinske svetnice so tri s proporcionalnim volilnim sistemom (Oplotnica, Gornji Petrovci, Tišina) in 7 z večinskim volilnim sistemom (Dornava, Gorišnica, Kobilje, Luče, Muta, Veržej, Žetale). V občini Gorišnica je bila nazadnje izvoljena občinska svetnica leta 2002, v Kobilju je od 4 volitev bila izvoljena svetnica leta 2010, v občinah Oplotnica in Luče pa na zadnjih dveh volitvah nobena. Občina Veržej je bila leta 2014 edina slovenska občina, ki na volitvah ni imela nobene kandidatke za občinski svet.

Kandidiranje in izvolitev županj

Ženske dosegajo na županskih volitvah daleč najslabše rezultate. Tudi zakonodajne spremembe leta 2005 niso prinesle in niso mogle prinesiti nobenih sprememb za večjo izvoljivost žensk.

V obstoječem sistemu ni nobenega zavezujočega ukrepa za enakomernejše kandidiranje žensk in moških.

Žensk je bilo ves čas med kandidatkami za županje malo, čeprav je njihovo

število vztrajno raslo od volitev do volitev.

Tabela 4:

Število županskih kandidat in kandidatov po posameznih volitvah, 1994 – 2014

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	Skupaj
vsi	635	750	724	847	783	811	4.550
ženske (št.)	31	53	77	91	94	108	454
ženske (%)	4,88	7,07	10,64	10,74	12,01	13,32	9,98

Vir: SURS, www.volitve.gov.si

Tabela 5:

Delež izvoljenih županj

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	skupaj
ženske (%)	1,4	4,2	5,7	3,3	4,7	7,6	4,6

Na zadnjih volitvah je bilo izvoljenih 16 županj, nobena med njimi ni županja mestne občine. Do zadnjih volitev 2014 njihovo število nikoli ni preseglo 11, najmanj jih je bilo leta 2002 in sicer le 2. S takšnim tempom povečevanja števila županj bi prišli do tretjinskega deleža županj po 100 letih od prvih županskih volitev, šele leta 2094.

Zaključki

Na podlagi analize volilnih rezultatov iz štirih mandatov smo ugotovile, da je z zakonsko novelo leta 2005 uveden sistem spolnih kvot vplival na večjo vključevanje žensk v politično odločanje na lokalni ravni. Povprečni rezultati, s katerimi smo lahko relativno zadovoljni, pa zakrivajo velika odstopanja glede izvolitvenih možnosti žensk v posameznih sistemih volitev. Za bolj dosledno sorazmerno zastopnost obeh spolov v vseh slovenskih občinah je nujno zakonsko predpisane ukrepe še dopolniti.

Predlogi:

1. Smiselno in z zakonodajnega vidika povsem ustrezno bi bilo predpisati spolne kvote za volitve v večinskem volilnem sistemu in sicer na način, da mora posamezen predlagatelj, politična stranka ali skupina volivk in volivcev, v skupnem številu vseh kandidat in kandidatov, ki jih kandidira v posamezni občini, zagotoviti najmanj 40 % enega spola. To mora zagotoviti ne glede na število in velikost volilnih enot, v katerih kandidira. Spolno kvoto mora zagotoviti v vseh primerih, ko predlaga več kot tri.
2. Predlagatelje kandidatnih list z zakonsko določbo obvezati, da v občinah s proporcionalnim volilnim sistemom in večjim številom volilnih enot, na prva mesta na kandidatnih listah po posameznih enotah izmenično razvrščajo kandidate in kandidatke po spolu.
3. Ker velikost volilne enote in s tem dolžina kandidatne liste odločujoče vpliva na izvoljivost podzastopanega spola in tudi drugih skupin in se na ta način izniči bistvena prednost proporcionalnega volilnega sistema, bi bilo nujno dvigniti zakonsko določeno število mandatov v posamezni volilni enoti s pet na najmanj sedem.
4. Z zakonom bi kazalo predpisati, da mora posamezen predlagatelj županskih kandidat in kandidatov, ki na ravni države kandidira več kot tri, zagotoviti 40 % kvoto. Na primer, predlagatelj, ki predlaga kandidate in kandidatke za župane v 160 občinah, torej kandidira na 160 županskih mest, bi po tej zakonski zahtevi moral zagotoviti najmanj 64 kandidat in kandidatke drugega spola.

Metka Roksančič,
Ženski lobi Slovenije

NE GRE ZA ŠTEVILKE, AMPAK VEČJO PRAVIČNOST IN DEMOKRATIČNOST

Živimo v 21. stoletju, stoletju, v katerem naj bi človek naredil naslednji korak v svoji civiliziranosti in zagotovil enakost vseh in enake možnosti za vse ljudi. O enakosti danes veliko poslušamo, sploh v evropskem in ameriškem javnem diskurzu, medtem ko te ne vidimo prav veliko.

Če pomislimo na »belske« Oskarje, begunsko krizo ali številne t.i. sweatshope oziroma tovarne z nemogočimi pogoji za delavke in delavce, ugotovimo, da ta enakost vse prepogosto ostaja samo na ravni besed.

Diskurz enakosti oziroma politično korekten govor smo kot kaže osvojili, čeprav v državi, kjer je predsednik »okronan« za seksistično izjavo leta, tudi to ne vzdrži.

Kljub temu alarmantnemu »dosežku« predsednika so mnogi mnenja, da je enakost spolov pri nas že povsem uveljavljena in da s(m)o ženske dosegle že vse, kar je pomembno in potrebno. A praksa govori drugače. Na primeru politike, ki vendarle, vsaj formalno, predstavlja področje, v katerem je skoncentrirano največ moči, se kaže, da so ženske veliko slabše zastopane

v primerjavi z moškimi. Vsaj pri nas je tako, a tudi drugje po svetu.

Če ostanemo pri nas, številke razkrijejo, da je žensk v mestnih svetih 42 %, medtem ko jih je v manjših občinah le 22 %, na županskih položajih pa je vsega skupaj 16 žensk, kar znaša nekaj manj kot 8 %.

Je že res, da imamo na ministrskih položajih 50 % žensk in 35 odstotkov poslank v parlamentu, a podprezentiranost žensk v lokalnem okolju še vedno predstavlja velik problem. Lokalno okolje je namreč tisto, kjer se odloča o stvareh, ki najbolj neposredno zadevajo vsakdanja življenja ljudi.

Pri tem problemu bo zanimivo spomniti, da je na zadnjih volitvah leta 2014, ko se je v celoti uveljavila 40-% spolna

kvota pri kandidiranju in princip zadrge – izmeničnega uvrščanja spolov v prvi polovici kandidatne liste, bilo izvoljenih 10 odstotnih točk več občinskih svetnic kot v letu 2010, ko ti mehanizmi še niso bili uveljavljeni. Na podlagi tega je mogoče v zakonodaji prepoznati tisti korak, ki vodi od retorike enakosti k dejanski enakosti.

Slovenska zakonodaja na področju enakih možnosti je torej že pokazala določen rezultat v bolj pravični zastopnosti žensk, vendar, kot pravi Metka Roksančič iz Ženskega lobija, bomo s takšnim napredkom imeli še čez 100 let le tretjino županj. Razum nam torej govori, da bo zakonodajo potrebno še dodelati, kajti ta predstavlja enega učinkovitejših mehanizmov, ki omogoča enakopravno zastopnost žensk pri političnem odločanju.

Kako je na norveškem

Ko govorimo o možnostih zakonodajnih sprememb, se je smiselno ozreti po zakonodaji in praksah držav, ki se lahko pohvalijo s pravičnim zastopanjem obeh spolov in tako tudi visokim deležem žensk v politiki. Takšne so predvsem skandinavske države, med katerimi izstopa Norveška.

Če primerjamo slovensko in norveško zakonodajo s področja enakih možnosti, najprej ugotovimo, da imajo na Norveškem povsem jasna merila o uravnoteženi zastopanosti spolov v odborih, in sicer njihov zakon določa, da mora biti vsak od spolov zastopan vsaj s 40 % v posameznem odboru. Slovenski zakon o enakih možnostih žensk in moških zastopanosti spolov v odborih javnih teles ne določa tako neposredno kot norveški zakon. Kljub temu pa sledi najmanj 40-odstotni zastopanosti posameznega spola kot kriteriju za uvedbo posebnih, začasnih ukrepov za ustvarjanje enakih možnosti žensk in moških ter za spodbujanje enakosti spolov na tistih področjih družbenega življenja, kjer se ugotavlja neuravnotežena zastopanost spolov oziroma neenak položaj oseb enega spola. Za razliko od slovenske, norveška zakonodaja določa pravila glede na učinek oziroma rezultat. Norveška zakonodaja teži k enakopravni zastopanosti spolov tako, da se na kandidatnih listah kandidati manj zastopane spola pomaknejo po listi navzgor do mere, ki je potrebna, da se doseže uravnoteženost.

Povedano z drugimi besedami, norveški zakon je osredotočen na rezultat in teži k pravični zastopanosti žensk v odborih in ne samo na kandidatnih listah. Ker stranke predstavljajo pomemben strukturni moment ovire ali podpore ženskam pri vstopanju v politiko, je te potrebno spodbujati in nagrajevati glede na število izvoljenih kandidat in ne zgolj za uvrščanje žensk na kandidatne liste.

Mirna Berberović, Filozofska fakulteta

ZAKONODAJNE SPREMEMBE SO POTREBNE ZA BOLJ URAVNOTEŽENO ODLOČANJE V LOKALNI POLITIKI

Udeležba žensk v lokalni politiki še ni zadostna, kljub zakonskim ukrepom sprejetih leta 2005 in ki so bili polno uveljavljeni šele na zadnjih lokalnih volitvah 2014.

Njihova udeležba je na lokalni ravni v različnih okoljih zelo različna. Članic mestnih svetov je 40%, v večjih občinah jih je 33% v občinskih svetih, v manjših občinah pa le 21%. Čeprav je v 7 občinah že dosežena sorazmerna zastopanost obeh spolov, pa je še vedno 10 občin brez izvoljene občinske svetnice in kar 23 občin le z 1 svetnico. Na županskem mestu jih je le 16, od skupno 212 slovenskih občin ali le 7,6% (Pleš Murko in druge, 2015).

Delež žensk se sicer od leta 2002 nenehno zvišuje in je leta 2014 dosegel najvišji nivo. Leta 2014 je začela v celoti veljati 40% spolna kvota pri kandidiranju in izmenično uvrščanje spolov v prvi polovici kandidatne liste. Izvoljenih je bilo za 10 odstotnih točk več občinskih svetnic kot na volitvah 2010, ko jih je

bilo izvoljenih 22%. A to še zdaleč ne zagotavlja ustreznega zastopanja žensk v lokalnih skupnostih, kjer se odloča o potrebah in interesih prebivalcev, katerih polovico predstavljajo ženske.

S primerjalno analizo lokalnih volitev smo ugotavljale, kako so zakonski ukrepi za zagotavljanje enakosti med spoloma pri kandidiranju v občinske in mestne svete učinkovali na izvolitev žensk, kako so ravnali predlagatelji pri oblikovanju kandidatnih list, kakšen je bil vpliv izbranega volilnega sistema v občinah in kakšne so regijske razlike. Analiza je zajela lokalne volitve od leta 2002, ko še ni bilo nobenih zakonskih spodbud za večjo udeležbo žensk v lokalni politiki, pa vse do zadnjih volitev leta 2014, ko so bile v celoti uveljavljene vse zakonske spremembe iz leta 2005.

Opravljen je bil primerjava med slovensko in norveško zakonodajo z namenom ugotoviti prednosti norveške zakonodaje in pomanjklivosti slovenske. Norveška je bila izbrana zato, ker se ponaša z visokim deležem žensk oz. s pravičnim zastopanjem obeh spolov v politiki. Pregledani so bili trije ključni zakoni, ki posredno in neposredno vplivajo na volitve in njihov izid ter posledično na zastopanost spolov v politiki. To so Zakon o enakih možnostih, Zakon o lokalnih volitvah in Zakon o političnih strankah.

Na podlagi analiz in posvetovanj z drugimi strokovnjaki so pripravljene predloge zakonodajnih sprememb, ki so smiselni s strokovnega stališča.

ZA OBČINE S PROPORCIONALNIM VOLILNIM SISTEMOM

1. Dopolnitev zakonskih kriterijev glede določanja volilnih enot tako, da se zakonski minimum izvolitve najmanj 5 mandatov v volilni enoti dvigne na najmanj 7 mandatov.

S povečanjem minimalnega števila mandatov v volilni enoti s 5 na 7 bi se povečala možnost za izvolitev žensk. Primerjalna analiza volitev je pokazala, da velikost volilne enote pomembno vpliva na možnosti izvolitve žensk. Ob približno enakem deležu žensk na kandidatnih listah v teh občinah ne glede na število volilnih enot, od 45 do 47%, je bilo izvoljenih svetnic le 33%. Najvišji delež izvoljenih žensk je bil dosežen v občinah z 1 volilno enoto, 38,4%, najnižji pa v občinah s 5 volilnimi enotami, 23,6%. Primer 8 mestnih, kjer je celo mesto 1 volilna enota, ali kjer je število mandatov v volilni enoti večje, je večja možnost za izvolitev žensk, to potrjuje, saj je bil delež izvoljenih žensk 43,4%. V 3 mestnih občinah s 3 volilnimi enotami je bil delež izvoljenih žensk le 28,8%.

Ta predlog ne pomeni poseganja v avtonomijo lokalnih skupnosti, saj je najmanjše število mandatov opredeljeno z zakonom in bi bile občine dolžne uskladiti statute z zakonom, tako kot so to že storile v preteklosti. Predlagana sprememba pa zahteva veliko komuniciranja in pojasnjevanja, da bi lokalne skupnosti razumele prednosti takšnega sistema. Sedanji volilni sistem na lokalni ravni je kompliciran, marsikje ga ne razumejo, kar se v praksi pokaže tudi pri ugotavljanju izida glasovanja.

2. Omejitev števila volilnih enot pri občinah, za katere velja proporcionalni volilni sistem, bi bila ena od rešitev, na način, da se v srednje velikih občinah z do 10.000 prebivalcev članice in člani občinskega sveta volijo v 1 volilni enoti.

Od 137 občin s proporcionalnim volilnim sistemom, brez upoštevanja mestnih občin, jih je polovica z eno volilno enoto, njih 69. Med njimi so občine Bohinj, Vodice, Žalec itn. z večjim številom naselij.

3. Zagotovitev izmeničnega razvrščanja vsakega od spolov na prva mesta na kandidatnih listah po posameznih volilnih enotah, ko predlagatelji predložijo več kot 1 predloženo kandidatno listo v isti občini z več volilnimi enotami.

Samo predpisani minimalni delež za posamezni spol na kandidatnih listah, kvota, še ne zagotavlja tudi večje izvoljivosti za podreprezentiran spol, to je ženske. Le-ta je odvisna od uvrstitve kandidat na posamezna mesta na kandidatni listi. Čim višje je ženska na kandidatni listi, tem večja je možnost za izvolitev. To je še posebej pomembno glede na prevladujoče okoliščine na lokalnih volitvah v Sloveniji, kjer posamezne kandidatne liste dosegajo zelo malo število svetniških sedežev. Tako je v večkrat izvoljivo samo prvo ali tudi drugo mesto na listi.

ZA OBČINE Z VEČINSKIM VOLILNIM SISTEMOM

4. Predlagatelji morajo pri kandidiranju pri skupnem številu kandidatov in kandidatke v posamezni občini zagotoviti najmanj 40% vsakega od spolov.

V večinskem volilnem sistemu zakonsko predpisana spolna kvota nima neposrednega vpliva. Predlagatelji morajo le zagotoviti, da v primeru, ko kandidirajo v eni volilni enoti tri kandidatke ali kandidate, zagotoviti, da je eden drugega spola. Ta določba ne mor vplivati na ustrežnejše deleže kandidatke, kaj šele izvoljenih svetnic. Predlagatelji niso zavezani k številu kandidatke in kandidatov, ki jih kandidirajo, zato lahko v volilni enoti s 3 mandati kandidirajo samo enega ali dva. Po črki zakona lahko v občini z večinskim volilnim sistemom ostanejo brez kandidatke. In to se je zgodilo v občini Veržej na volitvah 2014, kjer med kandidati v vsej občini ni bila niti ena ženska.

ŽUPANSKE VOLITVE

5. Uzakoniti spolno kvoto pri določanju kandidatur za županska mesta z dopolnitvijo 106. člena Zakona o lokalnih volitvah na način, kot je določena za kandidiranje za mestne in občinske svete in sicer, da morajo predlagatelji določiti » kandidate tako, da pripada vsakemu od obeh spolov najmanj 50% kandidatur« od skupnega števila vseh kandidatur za županske volitve. Določilo bi se nanašalo na politične stranke, ki za županske volitve predlagajo več kot 2 kandidata ali kandidatke.

Določba bi se uveljavila postopno in bi se za prve naslednje volitve upoštevala 30% kvota, ki bi se za vsake naslednje volitve zvišala za 5 odstotnih točk.

Rezultati volitev županov od leta 1994 v Sloveniji kažejo, da bi s tem tempom povečevanja števila županov dosegli vsaj tretjinsko udeležbo žensk na tej funkciji šele leta 2094, po naslednjih 20 volitvah in po 100 letih od prvih županskih volitev. To kaže na potrebno ukrepanje. Ker uvedba kvot v posameznih sredinah, kjer se volijo individualne funkcije, ni mogoča, pa je možno določiti, da predlagatelji zagotovijo bolj uravnoteženo zastopanost spolov v več občinah oz. na ravni celotne države. Tako bi na primer predlagatelj, ki predlaga kandidate in kandidatke za župane v 160 občinah, moral po tej zakonski zahtevi zagotoviti najmanj 48 kandidatke in kandidatov drugega spola.

Predlagane zakonske spremembe bi povečale možnosti za večjo izvolitev žensk v okoljih in na funkciji, kjer so danes prisotne v manjšini in zagotovile bolj dosledno sorazmerno zastopanost obeh spolov v vseh slovenskih občinah.

Metka Rokсандić
Ženski lobi Slovenije

NORVEŠKE »SKRIVNOSTI« USPEHA – ENAKOST SPOLOV KOT TEMELJ DEMOKRATIČNE DRUŽBE NA VSEH NIVOJIH

Norveška je skandinavska država in ima drugačno zgodovino kot Slovenija, ki je kot nekdanja jugoslovanska država bližje Balkanu, kjer vlada tradicionalno drugačna kultura.

Razlike izvirajo tudi iz gospodarskega sistema, na različnih območjih prevladujejo različne oblike kapitalizma, pa tudi ekonomski položaj države je nezanemarljiv faktor, ko gre za zagotavljanje nekaterih podpornih struktur in storitev, ki neposredno vplivajo na enakost spolov. Na Norveškem je bilo zelo pomembno, da so moške spodbujali k skrbi za družino. Tega so se lotili širše, pri usklajevanju dela in življenja, kar je izjemnega pomena za družbo kot celoto, saj je v zavesti Norvežanov ves čas zavedanje, da morejo, morajo in želijo ženske prispevati k družbi.

S temi predpostavkami sva se sodelavki Skupnosti občin Slovenije odpravili na študijski obisk k norveškemu partnerju projekta, Združenju lokalnih in regionalnih oblasti. Na podlagi opravljenega študijskega obiska pri norveškem partnerju so bili – poleg zakonodaje na področju volitev – identificirani nekateri mehanizmi in ukrepi, ki vplivajo na višji delež žensk v politiki. Skozi pogovor s predstavnicami norveškega združenja in nekaterimi predstavnicami lokalne in nacionalne politike smo identificirali mehanizme, ki zagotavljajo ravnovesje med delom, družino in zasebnim življenjem, za moške in ženske, kot so na primer prilagodljiv delovni čas, prožni sistema zaposlovanja za oba spola in različne storitve za otroke in starejše. Vse skupaj omogoča enakomerno posvečanje delu, skrbi za otroke in starejše. Prožni delovni čas omogoča tudi lažjo poznejšo upokožitev, daljše vplačevanje v pokojninsko blagajno in aktivnejše starejše generacije (starejši so srečnejši, ostanejo integrirani v socialne strukture in so tudi bolj zdravi).

Skupnost kot takšna na ta način pridobiva v celoti, družine z dvema plačama pa tudi vplačujejo več davkov, ki so osnova za vse javne storitve: šole, bolnišnice, vrtce, javni transport, institucije, ne nazadnje pa so tudi podlaga za zaposlovanje v javnem sektorju. Ukrepi za uravnoteženost med delom in zasebnim življenjem na Norveškem vključujejo

politike in pobude, ki omogočajo usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, varstvo otrok, prilagodljiv delovni čas in (deljen) starševski dopust. Ravnovesje med delom in zasebnim življenjem zahteva tudi nove storitve, s katerimi se zagotavlja varstvo in nega za otroke in starejše tudi izven za nas rednih delovnih urnikov, storitve, ki predstavljajo veliko število delovnih mest (povečano zaposlovanje), izkoriščanje (intelektualnega in socialnega) potenciala tako žensk kot moških, pomeni povečanje družinskega dohodka, povečano potrošnjo, koriščenje storitev ter povečanje javnih prihodkov.

Tudi norveško združenje, ki je v državi edino in zaposluje več kot 250 oseb v več regionalnih izpostavah, se s svojimi projekti aktivno vključuje v izvrševanje strategij za uravnoteženo zastopnost obeh spolov. Tako je združenje izvajalo projekt pod nazivom »Ženske na vodilnih in vodstvenih položajih«, pri katerem so izdali poziv za prijavo žensk, ki so bile pripravljene prevzeti najvišje vodstvene položaje, same pa so zavzele srednje vodstvene položaje. Z njimi so izvedli več urjenj in treningov na katerih so jih dodatno usposobili. V enem letu so tako bile deležne petih takšnih usposabljanj, katerih se je udeležilo po 70 udeleženk. Skozi izobraževanja so jim preko srečanj z izkušenimi ženskami na najvišjih vodstvenih položajih približali izzive s katerimi se soočajo, na delavnicah so izvajali »igro vlog«, srečale so se tudi s »head-hunterji« in se seznanile z njihovimi zahtevami oz. iskanimi profili. Rezultat tega projekta je bil, da se je od 70 kandidatk med 15 in 20 žensk uspelo prebiti na najvišja vodstvena mesta na lokalnem oziroma regionalnem nivoju.

Predstavnice Norveškega združenja lokalnih in regionalnih oblasti so izpostavile, da je v nordijskih državah najmanjše razhajanje v obravnavi med moškimi in ženskami, glede na podatke raziskave Svetovnega gospodarskega foruma. Raziskave so pokazale tudi, da

je več žensk na vodstvenih položajih in na vrhu finančnih institucij ključnega pomena za rešitev gospodarske krize. Večja zastopnost žensk na višjih vodstvenih položajih znotraj vlad, regionalnih in lokalnih oblasti in finančnih institucij, je namreč ključnega pomena, ne samo, da bi našli rešitev za sedanjo gospodarsko krizo, ampak, da bi preprečili takšne krize tudi v prihodnje.

Nezanemarljiv faktor je tudi pomen političnih strank na Norveškem; ne beležijo namreč takšnega javnega nezaupanja v stranke, kakor ga poznamo v Sloveniji, ampak je situacija ravno obratna. Politične stranke na Norveškem beležijo visoko stopnjo zaupanja in tudi finančne podpore. Prav tako pa so izredno pomembne in igrajo ključno vlogo pri volitvah in pripravi kandidatke na lokalne in nacionalne volitve. Množičnega pojava samostojnih kandidat in kandidatov na Norveškem skoraj ne poznajo. Vloga politične stranke na Norveškem je torej ključna za uspešnost kandidature, saj kandidat ali kandidatka ne deluje individualno, praviloma kandidaturu predlaga drug član stranke. V

sestranska podpora stranke, finančni viri, ki jih le-te namenijo za posamezno kandidatko in sama organizacija volilne kampanje, so izrednega pomena za vsakogar, ki kandidira. Prav tako pomembno je tudi mentorstvo bolj izkušenih članov v stranki. Denimo Delavska stranka Norveške stranka ima dolgo tradicijo vključevanja žensk v politiko, že vse od začetkov stranke, model pa so prenesli že v več kot 25 držav. Imenujejo ga »Women can do it« - ženske zmore(mo)jo, pri čemer gre za niz izobraževanj in priročnik, s katerim stranka izobražuje kandidatke o demokraciji in participaciji žensk, o komunikaciji, argumentaciji, delu z mediji, pogajanjih in pomenu vzpostavitve mrež. Stanka je vzpostavila mentorski sistem, ki ga imenujejo »conversation partners« ali pogovorni partner, skozi katerega sodelujejo po tri kandidatke na začetku politične kariere in ena izkušena političarka. Deluje tako,

da stranka novim kandidatkam zagotovi mentorico (izkušeno političarko na državnem nivoju), s katero se srečujejo formalno in neformalno po potrebi kandidatke. Cilj takšnega mentorstva je predajanje izkušenj novinkam. Takšno povezovanje poteka tako lokalno, regionalno, kakor tudi nadnacionalno iz česar je nastala Nordijska mreža socialističnih strank. Organizacija izobraževanj oz. usposabljanj poteka tudi neposredno po volitvah za izvoljene predstavnice. Izobraževanje se nanaša tako na opolnomočenje žensk

za delo v politiki, kakor tudi za delo v strankarski in lokalni politiki. Podporno strukturo gradijo predvsem preko osnovnega strankarskega izobraževanja, kjer vzpostavljajo mrežo, motivirajo in dajo osnovne nasvete. Žal se v Sloveniji večinoma politične stranke v takšnem konceptu podpore kandidatkam za politične funkcije ne najdejo. Z vsemi takšnimi in podobnimi dobrimi praksami, ki se jih je na Norveškem v vseh teh desetletjih intenzivnega spopadanja s tematiko enakosti spolov nabralo kar precej, so Norvežani post-

opoma dosegli zavest, da je enakost spolov ključnega pomena na vseh nivojih življenja, ne le na političnem parketu. Kakor se je pokazalo skozi naš skupni projekt OPENN, bodisi v sklopu raziskav bodisi srečanj s svetnicami in županjami, imamo v Sloveniji ves potreben človeški kapital in potencial, ki ga potrebujemo. Čas je, da ga uporabimo tudi mi v Sloveniji.

Jasmina Vidmar,
Skupnost občin Slovenije

MREŽA ŽENSK IN MODEL MENTORSTVA TUDI V SLOVENIJI

Skupnost občin Slovenije si je v sklopu obiska Norveškega združenja občin in regij ogledala nekaj dobrih praks preko katerih je združenje opolnomočilo ženske v lokalnih skupnostih in jim nudilo možnost, da se pripravijo na naslednjo stopničko njihove kariere. Tako so na primer izobraževali ženske, ki so same zavzele znotraj lokalne skupnosti srednje položaje in so se želele prebiti na vodstvenega. Z njimi so izvedli več urjenj in treningov na katerih so jih dodatno usposobili, teh je bilo v 1 letu 5, na vsakem je bilo prisotnih po 70 udeleženk. Skozi izobraževanje so jim preko srečanj z izkušenimi ženskami na najvišjih vodstvenih položajih približali izzive s katerimi se soočajo, na delavnicah so izvajali »igro vlog«, srečale so se tudi s »head-hunterji« in se seznanile z njihovimi zahtevami oz. iskanim profilom. Rezultat tega projekta je bil, da se je od 70 kandidatk med 15 in 20 žensk uspelo prebiti na najvišja vodstvena mesta.

Zanimiva je tudi vloga politične stranke na Norveškem. Tako je denimo dober primer prakse na Norveškem, ki je prenesen že v 25 držav sveta, Delavska stranka, ki za svoje članice in kandidatke organizira usposabljanja »Woman can do it«, skupaj s priročnikom o demokraciji in participaciji žensk, o komunikaciji, argumentaciji, delu z mediji, pogajanjih in pomenu vzpostavitve mrež. Stranka pa ima vzpostavljen tudi mentorski sistem, skozi katerega sodelujejo po 3 kandidatke na začetku politične kariere in 1 izkušena političarka. Deluje tako, da stranka novim kandidatkam zagotovi mentorico (izkušeno političarko na državnem nivoju), s katero se srečujejo formalno in neformalno po potrebi kandidatke. Cilj takšnega mentorstva je predajanje izkušenj novinkam.

Tako smo na podlagi dobrih praks iz norveške v Skupnosti občin Slovenije, tudi na pobudo samih aktualnih svetnic, pristopili k oblikovanju mreže žensk, ki zaobjema oboje, tako faktor izobraževanja kot tudi model mentorstva, vendar brez fiksno dodeljene mentorice.

Pristopili smo k oblikovanju mreže preko poziva vsem občinskim svetnicam v Sloveniji, skupaj s formularjem, v katerega so bile zaprosene vpisati njihove izkušnje (ekspertize) kot tudi njihove potrebe. Tako vnesene podatke o svetnici v mreži so dostopne na spletni strani SOS, s čemer je omogočeno, da lahko svetnica neposredno poišče tandemskega partnerja glede na svojo potrebo po podpori na nekem področju. Obenem nudimo strokovno podporo tudi Skupnost občin Slovenije oz. njen sekretariat. Ker so v sklopu delavnic svetnice same izrazile željo, je Skupnost občin oblikovala tudi skrito mrežo svetnic na FB. Isti princip oblikovanja mreže je Skupnost občin izbrala tudi v primeru slovenskih županj, kjer se mreža počasi širi tudi na direktorice občinskih uprav. Za obe mreži smo tudi že izvedli izobraževanja in srečanja.

Ker model mentorstva zaradi njegovega izvajanja v sklopu ene izmed strank iz norveške ni neposredno prenosljiv na slovenijo, so v Skupnosti občin Slovenije na podlagi njihovih intenzivnih izkušenj žensk v politiki izbrali 8 mentorice (4 za svetnice in 4 za županje), ki bodo obema skupinama v pomoč predvsem takrat, ko strokovna odpora s strani Skupnosti in posameznic mreže ne bo zadostovala, pač pa bo potrebna predvsem povratna informacija pridobljena skozi praktično izkušnjo mentorice.

Mreža in mentorice je dostopna preko info točke za enakost spolov na spletni strani Skupnosti občin Slovenije (www.skupnostobcin.si). Stran vsebuje vse ključne informacije o podporni mreži, njene članice s kontaktnimi podatki, znanji in njihovimi interesi ter podatke o mentoricah za svetnice in županje ter njihove ekspertize in zemljevid, iz katerega je možno razbrati lokacijo posamezne članice ali mentorice. Prav tako je na tem mestu dosegljivih veliko informacij o samem projektu ter zanimivi teksti s področja enakopravne zastopnosti obeh spolov.

Jasmina Vidmar,
Skupnost občin Slovenije

SEZNAM LITERATURE:

OVIRE IN POTREBE ŽENSK NA DOLGI IN TEŽAVNI POTI DO ENAKOSTI SPOLOV V LOKALNI POLITIKI

Antić Gaber, Milica in Selišnik, Irena, 2012: Politično polje, zasebno življenje in vstopanje žensk v politiko. Teorija in praksa. 49/2. 396-415.

Humer Živa in Šori Iztok (2015) Institucije in mehanizmi reprodukcije spolnega reda v poljih družine in politike V: ANTIĆ, Milica G. (ur.), et al. Zahtevna razmerja : spol, strukturne ovire in priložnosti, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, str. 97-118.

Kanjuo-Mrčela, Aleksandra, Šori, Iztok in Podreka, Jasna, 2012: Zasebno je politično: asimetrična delitev gospodinjkega in skrbstvenega dela ter profesionalno življenje žensk in moških v politiki. Teorija in praksa. 49/2. 376-395.

Kunovich, Sheri in Pamela Paxton, 2005. Pathways to Pover: The Role of political Parties in Women's National Political Representation, American Journal of Sociology, 111(2): 505-552.

Lawless, Jennifer L., 2012: Becoming a Candidate: Political Ambition and the Decision to Run for Office. Cambridge: Cambridge University Press.

Matland, E. Richard in Montgomery, A. Kathleen (ur.), 2003: Women's Access to Political Power in Post-Communist Europe. Oxford: Oxford University Press.

Matland, Richard in Montgomery, Kathleen, 2003a: Recruiting Women to National Legislatures: A General Framework with Applications to Post-Communist Democracies. V: Women's Access to Political Power in Post-Communist Europe. (ur. Matland, E. Richard in Montgomery, A. Kathleen). Oxford: Oxford University Press. 267-284.

Metina lista, Meta dekleta. Dostopno na: <http://metadekleta.metinalista.si/zenskevpolitiki/> (zajeto 18.4.2016)

Niven, David, 1998: Party Elites and Women Candidates, Women & Politics, 19(2): 57-80.

Norris, Pippa in Lovenduski, Joni, 1995: Political Recruitment, Gender, Race and Class in the British Parliament. Cambridge: University Press.

Thremblay, Manon in Rejan Pelletier. 2001. More Women Constituency Party Presidents: A Strategy for Increasing Number of Women Candidates in Canada?, Party Politics, 7(2): 157-190.

KAKO SO ZAKONSKO PREDPISANI POZITIVNI UKREPI VPLIVALI NA VEČJO UDELEŽBO ŽENSK V LOKALNI POLITIKI

Pleš Murko, Angela in druge. 2015. Vpliv sistema spolnih kvot na vključevanje načela enakosti spolov pri političnem odločanju na lokalni ravni.

Primerjalna analiza kandidiranja in volilnih izidov žensk na lokalnih volitvah od leta 2002 do 2014. Ljubljana: Ženski Lobi Slovenije.

ZAKONODAJNE SPREMEMBE SO POTREBNE ZA BOLJ URAVNOTEŽENO ODLOČANJE V LOKALNI POLITIKI

Pleš Murko Angela in druge, 2015. Vpliv sistema spolnih kvot na vključevanje načela enakosti spolov pri političnem odločanju na lokalni ravni. Primerjalna analiza kandidiranja in volilnih izidov žensk na lokalnih volitvah od leta 2002 do 2014. Ljubljana: Ženski lobi Slovenije.

Antić Gaber Milica in druge, 2015. Analiza norveške in slovenske zakonodaje ter predlogi in priporočila zakonodajnih sprememb ter nekaterih drugih dobrih praks .Ljubljana: projekt OPENN.

Partizanska cesta 1
SI-2000 Maribor

T +386 (2) 234 15 00

F +386 (2) 234 15 03

W www.skupnostobcin.si

E info@skupnostobcin.si